

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень ВО
Галузь знань	28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма	Адміністративний менеджмент
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	заочна
Рік підготовки, семестр	2 курс, 3-й семестр
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС / 90 год.: (6 год. – лекції, 2 год. – семінарські заняття, 82 год. – СРС)
Семестровий контроль/ контрольні заходи	МКР, Залік
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: д. філос. н., професор кафедри філософії Новіков Борис Володимирович kafedra_filosofia@ukr.net , тел. (044) 204-92-71 Семінарські заняття: д. філос. н., професор кафедри філософії Новіков Борис Володимирович kafedra_filosofia@ukr.net , тел. (044) 204-92-71
Розміщення курсу	https://classroom.google.com/c/NzQ5MDgxODA4NDE3?cjc=jkz4y3n

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предмет навчальної дисципліни є суспільне буття у всій багато вимірності його проявів та філософські вчення про суспільне буття (від зародження перших соціально-філософських теорій – до сьогодення).

Основною метою навчальної дисципліни «Соціальна філософія» є формування здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми у соціальній філософії; використовувати набуті соціально-філософські знання при вивченні інших суспільствознавчих наук; проводити наукове дослідження соціальних, соціально-культурних та соціально-політичних феноменів на стику різних галузей суспільствознавства; осмислювати особливості суспільного життя, структуру суспільної свідомості та її вплив на формування світогляду особистості; використовувати філософську культуру для осмислення суперечливих проблем суспільства і прийняття рішень.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

ЗК 01 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями / The ability to learn and master modern knowledge independently.

ЗК 02 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його

сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні / The ability to realize one's rights and responsibilities as a member of society, to be aware of the values of a civil (free democratic) society and the need for its sustainable development, the rule of law, the rights and freedoms of a person and a citizen in Ukraine.

ЗК 03 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя / The ability to preserve and multiply moral, cultural, scientific values and achievements of society based on an understanding of the history and patterns of development of the subject area, its place in the general system of knowledge about nature and society and in the development of society, technology and technologies, to use various types and forms of motor activity for active recreation and leading a healthy lifestyle.

ЗК 08 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми / Ability to identify, pose and solve problems.

ФК 10 Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування / Ability to research and search activities in the field of public management and administration.

ПРН 01 Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства / Use basic knowledge of the historical, cultural, political, social, and economic foundations of society's development.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна має міждисциплінарний характер та інтегрує відповідно до свого предмету спеціальні знання з інших освітніх і наукових галузей. Їй передують загальноосвітні дисципліни Соціологія, Політологія. Постреквізити: Кібернетика та системний аналіз.

Для забезпечення освітнього процесу під час дистанційного навчання та більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни і засвоєння матеріалу використовуються система Електронний кампус, ресурси платформи дистанційного навчання сервіси для організації онлайн-конференцій та відеозв'язку (наприклад, «Zoom»), електронна пошта, месенджери (WhatsApp, google документи). Також необхідно володіти навичками з використання текстового редактора, редактора зі створення презентацій, редактора зі створення таблиць.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет соціальної філософії та її місце у системі філософських знань.

Тема 2. Соціально-філософські ідеї стародавнього Сходу.

Тема 3. Соціально-філософські ідеї Античності.

Тема 4. Соціально-філософські ідеї Середньовіччя та Відродження.

Тема 5. Соціально-філософські погляди представників філософії Нового часу.

Тема 6. Соціально-філософські ідеї в творчості представників німецької класичної філософії.

Тема 7. Соціально-філософські ідеї у XIX-XXI столітті.

Тема 8. Людина як предмет філософської рефлексії.

Тема 9. Духовне життя людини і суспільства.

Тема 10. Соціальне буття як взаємозв'язок природи, людини, суспільства.

Тема 11. Проблеми людського існування.

Тема 12. Культура у вимірі соціальності.

Тема 13. Суспільство як цілісна система. Проблема суспільної еволюції.

Тема 14. Соціальне буття суспільства. Класова, етнічна та демографічна структура суспільства.

Тема 15. Суспільство і природа.

Тема 16. Економічне життя суспільства.

Тема 17. Політичне життя суспільства.

Тема 18. Єдність і різноманіття історичного процесу.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Ананьїн В. О., Горлинський В. В., Пучков О. О., Уваркіна О. В. Соціальна філософія [Електронний ресурс]: навч. посіб. для самост. роботи аспірантів / за ред. д. філос. н., проф. В. О. Ананьїна. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 299 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/b2d8d245-7b53-430d-962d-e504b1f0a6f6/content>
2. Ананьїн В. О., Горлинський В. В., Пучков О. О., Уваркіна О. В. Філософські проблеми наукового пізнання: конспект лекцій для змішаної та дистанційної форм навчання здобувачів першого рівня вищої освіти. Київ : ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 90 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/35977aa7-9ee6-484b-afed-62453369a601/content>
3. Ананьїн В. О., Горлинський В. В., Пучков О. О., Уваркіна О. В. Філософія: навч. посібник [Електронний ресурс] / за ред. В. О. Ананьїна. Київ: ІСЗІ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2018. 367 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/43bb338f-7539-4bbf-b10f-7981935bf2c6/content>
4. Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михальченко М. І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: підруч. для вищ. навч. закл. 4-те вид., випр. та доп. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 552 с. URL: <https://yuricom.com/files/contents/sotsialna-filosofiya-istoriya-teoriya-metodologiya.pdf>
5. Кириленко К. М. Інноваційна культура: навч. посібник. Київ : Видавничий центр КНУКіМ, 2020. 235 с.
6. Ковтун Н. М. Філософія історії: посібник для магістрантів спеціальності 033 «Філософія». Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 132 с.
7. Кравець І. Актуальні проблеми філософії ХХ-ХХІ століть: навч. посібник. Львів : Львівська політехніка, 2020. 240 с.
8. Соціальна філософія: комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни : навч. посіб. для здобувачів ступеня доктора філософії / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Б.В. Новіков, Т.П. Руденко, Т.М. Свідло, А.М. Костроміна. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 105 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/25442>

Допоміжна література

1. Аврелій Августин «Град Божий» URL: <https://blagovist.info/vybrani-pratsi-sviatykh/pro-hrad-bozhyy-knyha-1>
2. Аврелій Августин «Сповідь» URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Augustinus_Aurelius/Spovid.pdf
3. Ананьїн В.О., Горлинський В.В., Пучков О.О., Уваркіна О.В. Філософські проблеми наукового пізнання: конспект лекцій для змішаної та дистанційної форм навчання здобувачів першого рівня вищої освіти. Київ : ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 90 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/35977aa7-9ee6-484b-afed-62453369a601/content>
4. Аристотель «Нікомахова етика» URL: http://am.history.univ.kiev.ua/Nikomakhova_etyka.pdf

5. Артур Шопенгауер. Про четвероюком корені закону достатньої підстави. Світ як воля і уявлення Том 1. Критика кантівської філософії. Світ як воля і уявлення URL: <http://weblib.pp.ua/chetveroyakom-korne-zakona-dostatochnogo.html>
6. Богачев Р.М., Руденко Т.П., Костроміна Г.М. Історичний розвиток художньої творчості та її взаємозв'язок з духовним життям суспільства та особистості. Освітній дискурс: збірник наукових праць. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. 2024. Вип. 49 (4-6). С. 37-48. URL: <https://ela.kpi.ua/items/da1cc690-f440-4f89-a038-b416c807e63a>
8. Богачев Р.М., Руденко Т.П., Костроміна Г.М. Творчість як найважливіша умова саморозвитку та спосіб самореалізації особистості. Освітній дискурс: збірник наукових праць. Київ, 2022. Вип. 42 (10-12). С. 7-15. URL: <https://ela.kpi.ua/items/ba1cc0cf-a243-4a71-b3fa-c5a7d8974d65>
9. Бистрицький Є. Філософський дискурс: комунікація і норма. Філософська думка. Київ, 2019. Вип. 5. С. 15-19.
10. Гегель «Філософія права» URL: https://hromadalib.wordpress.com/wp-content/uploads/2015/12/hegel_2000_grundlinien.pdf
13. Гнатюк Я. С. Аналіз історико-філософського дискурсу засобами історії філософських понять. Гілея. Науковий вісник: збірник наукових праць. Київ, 2019. Вип. 144 (2). С. 10-13.
14. Глобалізація та політика національної безпеки: підручник / за ред. П.І. Юхименка. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 408 с. URL: <https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/8153/1/Globalization%20and%20politics.pdf>
15. Готинян-Журавльова В. В., Сумченко І. В. Культура як система моральних цінностей: аналіз причин виникнення // Культурологічний альманах. 2024. № 1. С. 310-316. URL: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.1.40>
16. Новіков Б.В., Потіщук О.О., Бубон Т.В. Творчий потенціал людини як рушійна сила розвитку сучасного суспільства. Освітній дискурс: збірник наукових праць. Київ : ТОВ «Науково-інформаційне агентство «Наука-технології-інформація», 2023. Випуск 43 (1-3). С. 7-16. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40520/Novikov%20B.%20V.pdf?sequence=1&isAllowed=y> DOI 10.33930/ed.2019.5007.43(1-3)-1
17. Новіков Б.В., Богачев Р.М., Бубон Т.В. Творча діяльність як засіб самореалізації особистості у суспільстві. Освітній дискурс: збірник наукових праць, 2022, №39 (1-3), С 84-90. URL: <http://www.journal-discourse.com/uk/arkhiv/2022-rik/vipusk-39-1-3>
18. Новіков Б.В. Соціальна проблема як континуанта соціального забезпечення / Б.В. Новіков, В.М. Зуєв, М.І. Сторожик. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи». 2021, № 80. Url: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/34711>

Інформаційні ресурси

(доступ надається в мережі НТУУ «КПІ ім Ігоря Сікорського»: бібліотека, навчальні корпуси, гуртожитки)

1. Науково-технічна бібліотека НТУУ "КПІ ім. Ігоря Сікорського" - <http://opac.kpi.ua/F?RN=477898252>

Навчальний контент

1. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Навчальна дисципліна охоплює 6 годин лекцій та 2 години семінарських занять, а також виконання модульної контрольної роботи (МКР) та опрацювання тем для самостійної роботи.

Семінарські заняття з дисципліни проводяться з метою закріплення теоретичних положень навчальної дисципліни і набуття студентами умінь і досвіду оперувати поняттями

в галузі соціальної філософії. Виходячи з розподілу часу на вивчення дисципліни, рекомендується одне семінарське заняття (з врахуванням часу на МКР та опрацювання тем для самостійної роботи).

Методи та форми навчання включають не лише традиційні лекції та семінарські заняття, а також застосовуються стратегії активного навчання, які визначаються такими методами та технологіями як: групові дискусії, методи проблемного навчання; візуалізація та інформаційно-комунікаційні технології, зокрема електронні презентації для лекційних занять.

Під час навчання та для взаємодії зі студентами використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань.

НАЗВА ТЕМИ ЛЕКЦІЇ ТА ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПИТАНЬ

Тема 1. Предмет соціальної філософії та її місце у системі філософських знань

1. Суспільство як об'єкт філософського пізнання.
2. Специфіка соціального пізнання.
3. Предмет соціальної філософії.
4. Основні соціально-філософські категорії.
5. Співвідношення особистісного та суспільного начала в людському бутті.
6. Культура як спосіб існування людини у світі. Взаємовідносини людини та світу в соціально-історичному вимірі.
7. Особливості сучасної соціальної філософії.

Завдання на СРС:

Стан і перспективи вітчизняної соціальної філософії.

Тема 2. Людина як предмет філософської рефлексії

1. Проблема визначення сутності людини в історії філософської думки.
2. Проблема людини у давній Індії та Китаю. Антропологічний поворот у філософії давньої Греції.
3. Божественна природа людини у філософії Середньовіччя.
4. Антропоцентризм та світський гуманізм доби Відродження.
5. Людина доби Нового часу та Просвітництва.
6. Вчення про людину у німецькій класичній філософії.
7. Філософські антропологічні вчення у XX-XXI столітті.

Завдання на СРС:

Філософські ідеї М. Шелера.

Тема 3. Соціальне буття як взаємозв'язок природи, людини, суспільства.

1. Природні умови існування суспільства. Функціонування системи природа – людина – суспільство.
2. Природа і культура: характер взаємодії.
3. Регулятивні механізми функціонування і розвитку соціуму. Держава і політична системи суспільства.
4. Суспільне виробництво в житті людей. Продуктивні сили і виробничі відносини.
5. Специфіка способу виробництва в інформаційному суспільстві.
6. Техніка та її роль у розвитку суспільства.

Завдання на СРС:

Географічний детермінізм. Геополітика.

ТЕМАТИКА І ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Суспільство як цілісна система. Проблема суспільної еволюції

1. Сутність соціальних систем та їх структурна організація.

2. Походження людини і суспільства. Біологічне та соціальне в людині.
3. Діяльність як спосіб існування соціальної матерії.
4. Соціум як цілісна соціальна система: ознаки, структурні елементи і основні функції.
5. Система суспільних відносин і соціальних процесів.
6. Соціальна мобільність та соціальна стратифікація.

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота включає підготовку до аудиторних занять, завдання для самостійної роботи пропонуються до кожної теми лекційного заняття, підготовку до модульної контрольної роботи, підготовку до заліку. Самостійна робота здобувачів включає 82 год.

Для самостійного опрацювання студентам пропонуються теми:

Тема. Соціально-філософські ідеї стародавнього Сходу

1. Соціально-філософські ідеї у стародавньому Єгипті і Вавилоні.
2. Проблема буття людини у світі у давньоіндійській філософії.
3. Соціально-філософські вчення стародавньої Індії.
4. Соціально-філософські ідеї у стародавньому Китаї.
5. Соціально-філософські та етико-політичні погляди Конфуція (Конфуцій «Бесіди і судження»).
6. «Жень» як центральне поняття вчення Конфуція.
7. Філософські ідеї даосизму («Дао Де Цзін»).
8. Моїзм та легізм як суспільно-політичні вчення.

Тема. Соціально-філософські ідеї Античності

1. Першооснови буття у представників Мілетської школи.
2. Космоцентризм та антропоцентризм античності.
3. Морально-етична проблематика у філософії Сократа.
4. Соціальна теорія Платона (Платон «Держава».) Структура ідеальної держави Платона.
5. Індивідуальна та суспільно-політична етика Арістотеля (Арістотель «Нікомахова етика»).
6. Соціальна теорія Арістотеля (Арістотель «Політика»).
7. Приватна власність у поглядах Платона та Арістотеля (Платон «Держава», Арістотель «Політика»).
8. Суспільно-політичні погляди періоду еллінізму давньогрецької філософії.

Тема. Соціально-філософські ідеї доби Середньовіччя та Відродження.

1. Загальна характеристика філософії доби Середньовіччя.
2. Теологічні обґрунтування космосу, людини і суспільства у Середньовіччі.
3. Соціально-філософські ідеї Аврелія Августина (А. Августин «Сповідь», «Про град Божий»).
4. Філософські, етичні та політичні погляди Ансельма Кентерберійського (А. Кентерберійський «Монолог», «Додаток до міркування», «Чому Бог є людиною»).
5. Соціально-філософські ідеї Томи Аквінського (Т. Аквінський «Сума істини католицької віри проти язичників» і «Сума теології»).
6. Співвідношення віри й розуму у філософських розмислах Томи Аквінського.
7. Загальне благо як ціль держави у поглядах Томи Аквінського (Т. Аквінський «Про правління можновладців»).
8. Загальна соціально-історична характеристика епохи Відродження
9. Вчення про державу та суспільство Н. Макіавеллі (Макіавеллі Н. «Державець»). Соціальні утопії Т. Мора (Мор Т. «Утопія») і Т. Кампанелли (Кампанелла Т. «Місто Сонця»).

10. Соціально-історична сутність, соціальнозначущі причини та наслідки періоду Реформації.
11. Видатні діячі періоду Реформації (М. Лютер, Ж. Кальвін) та їхні вчення. Теорія державного суверенітету Ж. Бодена (Ж. Боден «Метод легкого вивчення історії», «Шість книг про республіку»).
12. Провідні ідеї мислителя й суспільного діяча Т. Мюнцера.

Тема. Соціально-філософські погляди представників філософії Нового часу

1. Загальна соціально-історична характеристика епохи Нового часу.
2. Соціальна утопія Ф. Бекона.
3. Ідея природного права та суспільного договору у філософії Б. Спінози.
4. Соціально-філософське вчення Т. Гоббса (Т. Гоббс «Левіафан»).
5. Соціально-філософські та соціально-політичні погляди Дж. Локка.
6. Просвітницькі ідеї Ж-Ж. Руссо (Ж-Ж. Руссо «Про суспільний договір»).
7. Соціально-філософські погляди французьких матеріалістів 18 ст. (К. Гельвецій, П. Гольбах, Ж. Даламбер, Д. Дідро).

Тема. Соціально-філософські ідеї в творчості представників німецької класичної філософії

1. Загальна характеристика німецької класичної філософії.
2. Соціально-філософські ідеї у творчості І. Канта (І. Кант «Основи метафізики моральності», «Критика практичного розуму», «До вічного миру», «Метафізичні начала вчення про право»).
3. Соціально-філософські погляди Й. Фіхте.
4. Соціально-філософські ідеї Ф. Шеллінга (Ф. Шеллінга «Філософія природи»).
5. Соціально-філософське вчення В.Г.Ф. Гегеля (В.Г.Ф. Гегель «Філософія права»).

Тема. Соціально-філософські ідеї у XIX-XXI столітті

1. Позитивістська соціально-філософська думка.
2. Ідеї суспільного розвитку у класичному та некласичному психоаналізі (З. Фройд, К. Юнг).
3. Екзистенційні концепції суспільного розвитку (М. Гайдеггер, А. Камю, К. Ясперс, Ж.П. Сартр).
4. Персоналізм XX століття.
6. Релігійна філософія XX століття.
5. Суспільство та антропологічні ідеї XXI століття.

Тема. Духовне життя людини і суспільства

1. Біологічна, соціальна та духовна природа людини.
2. Духовне виробництво. Духовна діяльність. Духовні відносини.
3. Основні форми суспільної свідомості.
4. Форми духовно-практичного освоєння соціальної дійсності.
5. Духовний досвід людства. Цінності у сучасному суспільстві.

Тема. Проблеми людського існування

1. Діалектика сутності та існування людини.
2. Проблеми сенсу і мети життя людини.
3. Життя як найвища цінність людини.

4. Проблема смерті та безсмертя людини.
5. Глобальні проблеми сучасної цивілізації і загальнолюдські цінності.

Тема. Культура у вимірі соціальності

1. Філософське розуміння культури.
2. Поняття та функції культури.
3. Основні елементи культури.
4. Типологія культури.
5. Проблема комунікації культур і проблема культури як комунікації в філософському аналізі суспільства.
6. Творчість як засіб пізнання та спосіб буття людини.

Тема. Соціальне буття суспільства. Класова, етнічна та демографічна структура суспільства

1. Соціальна спільність і соціальна структура індустріального суспільства.
2. Класова структура і класові стосунки в суспільстві.
3. Етнічна структура суспільства: рід, плем'я, народність, нація.
4. Демографічна структура суспільства.
5. Професійно-освітня і поселенська структура суспільства.

Тема. Суспільство і природа

1. Взаємодія природи і суспільства: філософський аналіз проблеми.
2. Природа як необхідна передумова існування людини і людства.
3. Природа і культура: характер взаємодії.
4. Поняття глобальних проблем сучасності: їх ознаки, виникнення, сутність, зміст.
5. Соціальні аспекти сучасної НТР.
6. Техніка та її роль у розвитку суспільства.

Тема. Економічне життя суспільства

1. Економічна сфера суспільства. Поняття економічного життя суспільства.
2. Матеріальне і духовне виробництво: поняття і основні елементи. Поняття суспільного виробництва.
3. Продуктивні сили та виробничі відносини.
4. Праця: зміст, форма, характер, мотивація, сенс.
5. Роль виробничих сил і техніки в розвитку суспільства.
6. Людина як суб'єкт суспільного виробництва.

Тема. Політичне життя суспільства

1. Політика як форма соціальної діяльності.
2. Політична система: сутність, структура і функції.
3. Держава як базовий елемент політичної системи.
4. Форми державного устрою та політичного правління.
5. Поняття та види політичних режимів.
6. Держава і суспільне самоуправління.

Тема. Єдність і різноманіття історичного процесу

1. Принцип історизму в соціальному пізнанні.
2. Еволюція філософських уявлень про єдність світової історії.
3. Проблема сенсу історії.
4. Різноманіття культур, цивілізацій і форм соціального досвіду у сучасному світі.
5. Соціальне прогнозування і майбутнє цивілізації.
6. Сенс історії та основні підходи до його інтерпретації.

7. Ідея прогресу в філософії історії. Сучасна цивілізація перед вибором перспектив розвитку людства.

З дисципліни «Соціальна філософія» передбачена навчальним планом МКР (МКР виконується за методикою ДКР). Здобувач повинен подати виконану МКР викладачу на перевірку за тиждень до початку залікової сесії.

Перелік питань до МКР:

1. Соціальні передумови виникнення філософії.
2. Людина у давньоіндійській філософії.
3. Феномен «грецького дива»: походження теоретичного знання.
4. Поняття «Жень» у вченні Конфуція.
5. Платон і його вчення про державу.
6. Соціальна філософія Аристотеля в культурно-історичному контексті епохи.
7. Приватна власність у поглядах Платона та Аристотеля.
8. Середньовічна філософія: напередвизначеність людської історії.
9. Теоцентризм Середньовіччя та антропоцентризм Відродження.
10. Нове розуміння людини і суспільства в західноєвропейській філософії епохи Відродження.
11. Соціальні теорії та гуманістичні ідеї мислителів епохи Відродження.
12. Суспільно-політичні погляди Н. Макіавеллі.
13. «Нова Атлантида» Ф. Бекона як соціально-філософська утопія.
14. Суспільно-правовий ідеал Просвітництва.
15. Просвітницька трактовка людини та держави.
16. Французькі матеріалісти XVIII століття про суспільство.
17. Пізнавальні можливості та моральні принципи людини у філософії І. Канта.
Антропологічна концепція Г. Гегеля.
18. Свобода людини у філософії Ф. Шеллінга.
19. Післякантівський німецький ідеалізм і принцип історизму.
20. Пантеїстичний характер гегелівського історизму.
21. Становлення неklasичної соціальної філософії (кінець XIX - XX ст.).
22. Категорія «практика» в соціальній філософії.
23. Ідея надлюдини в філософії Ф. Ніцше.
24. Екзистенціалізм: людина в загальній структурі буття. Сенси її існування.
25. Проблема свободи у філософії Ж.-П. Сартра.
26. «Філософія абсурду» А. Камю.
27. Філософські ідеї в класичному психоаналізі З. Фрейда.
28. Цінності буття в антропології М. Шелера.
29. Природа як необхідна передумова існування людини і людства.
30. Біологічне, духовне та соціальне в людині.
31. Діяльність як спосіб існування соціального буття.
32. Проблеми сенсу і мети життя людини.
33. Різноманіття культур, цивілізацій і форм соціального досвіду у сучасному світі.
34. Проблема культури як комунікації в філософському аналізі суспільства.
35. Економічна сфера суспільства.
36. Форми державного устрою та політичного правління.
37. Політична сфера суспільства.
38. Проблема сенсу історії.
39. Цінності в житті людини і суспільства.
40. Глобальні проблеми сучасності: їх сутність та шляхи вирішення.

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять

Відвідування лекцій є обов'язковим. Здобувач вищої освіти, який пропускає лекції, може мати труднощі з належною підготовкою до семінарів, однак йому не потрібно відпрацьовувати пропущені лекції. Здобувачу під час лекції рекомендується конспектувати основні аспекти, ключові поняття, визначення, класифікації та алгоритми, що пояснює викладач.

Активна участь у семінарських (практичних) заняттях є обов'язковою і має важливе значення для формування рейтингу здобувача вищої освіти. Готуючись до семінарського заняття здобувач має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, а також опрацювати інформацію теми, що представлена у основному списку літератури. У разі виникнення запитань або незрозумілих моментів слід обов'язково обговорити їх з викладачем. Якщо здобувач не встиг підготуватися, йому варто уважно слухати виступи інших і намагатися компенсувати недостатню підготовку, засвоюючи нову інформацію.

Якщо здобувач вищої освіти пропускає семінари чи контрольні заходи з поважних причин (наприклад, через хворобу чи інші важливі обставини), він матиме змогу виконати завдання впродовж наступного тижня. Перевірка знань здобувачів із тем, які вони пропустили, здійснюватиметься через консультації з викладачем, графік яких доступний на сайті кафедри філософії.

Бали за фактичну присутність на лекціях і семінарах не нараховуються.

Дистанційне навчання

У разі запровадження дистанційного (змішаного) формату навчання організація освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про дистанційне навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/188>), Регламенту проведення семестрового контролю в дистанційному режимі (<https://osvita.kpi.ua/node/148>).

Організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання, зокрема через Платформу дистанційного навчання «Сікорський» (<https://www.sikorsky-distance.org>) та АС «Електронний кампус» (<https://ecampus.kpi.ua>). Здобувачі вищої школи приєднуються до платформи «Сікорський» (Google Classroom) через корпоративну електронну пошту у домені @lil.kpi.ua.

Освітній процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять. У режимі дистанційного навчання заняття відбуваються у вигляді онлайн-конференції на платформі Zoom. Посилання на конференцію надається на початку семестру.

Заняття в режимі дистанційного навчання проводяться через онлайн-конференції на платформі Zoom. Результати оцінювання висвітлюють у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача вищої освіти (<https://ecampus.kpi.ua>).

Правила поведінки на заняттях

Норми етичної поведінки здобувачів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також "Положення про Комісію з етики та академічної доброчесності Вченої ради КПІ ім. Ігоря Сікорського" (<https://osvita.kpi.ua/node/171>)

На території університету здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватись установлених Правил внутрішнього розпорядку (<https://kpi.ua/admin-rule>). Під час лекційних і практичних занять в аудиторіях, а також у процесі відеоконференцій, мобільні

телефони слід використовувати лише в беззвучному режимі та виключно з навчальною метою – для пошуку необхідної інформації в інтернеті.

Правила призначення заохочувальних балів

Заохочувальні бали не входять до основної шкали РСО.

Максимальна кількість заохочувальних балів – **10**.

Здобувач може отримати заохочувальні (додаткові) бали за участь у міжнародних та/чи всеукраїнських наукових, науково-практичних конференціях, олімпіадах (студентських, всеукраїнських), конкурсах з тематики навчальної дисципліни.

Політика оцінювання контрольних заходів

Оцінювання контрольних заходів здійснюється відповідно до Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/node/37>), Положення про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/node/32>).

Результати оцінювання семестрового контролю висвітлюються у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача (<https://ecampus.kpi.ua>).

У випадку незгоди здобувача вищої школи з оцінкою за результатами контрольного заходу, він має право подати апеляцію у день оголошення результатів відповідного контролю на ім'я декана факультету за процедурою визначеною Положенням про апеляції в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/182>).

Політика дедлайнів та перескладань

Невиконання завдань або порушення термінів їх виконання з неповажних причин призводить до втрати можливості отримати відповідні рейтингові бали. У разі пропуску контрольних заходів з поважних причин здобувачу вищої освіти надається право додатково виконати завдання впродовж найближчого тижня.

Порядок ліквідації академічної заборгованості та перескладання семестрового контролю регулюється Положенням про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/32>). Здобувач вищої освіти, у якого за результатами семестрового контролю виникла академічна заборгованість, також має право її ліквідувати відповідно до Положення про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/177>).

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті

Порядок визнання таких результатів регламентується Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/179>).

Можуть бути зараховані окремі змістовні модулі або теми дисципліни. В такому разі здобувач звільняється від виконання відповідних завдань, отримуючи за них максимальний бал відповідно до рейтингової системи оцінювання.

Академічна доброчесність

У процесі вивчення навчальної дисципліни необхідним є неухильне дотримання політики академічної доброчесності, визначеної чинним законодавством та внутрішніми документами закладу освіти.

Політику, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, що оприлюднені на сайті університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>), Положення про систему запобігання академічному плагіату (<https://rb.gy/agihij>), нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження, методичні матеріали, освітні курси (<https://kpi.ua/academic-integrity>).

Недотримання принципів академічної доброчесності, зокрема виявлення плагіату чи дублювання завдань, призводить до виставлення нульового балу за відповідну роботу.

Політика використання штучного інтелекту

Використання штучного інтелекту регулюється «Політикою використання штучного інтелекту в академічній діяльності КПІ ім. Ігоря Сікорського» (<https://osvita.kpi.ua/node/1225>). Всі завдання, виконувані здобувачами під час навчання, повинні бути результатом їх власної оригінальної роботи.

Використання штучного інтелекту (ШІ) для автоматичного створення відповідей без подальшого їх аналізу і доопрацювання заборонено. Здобувачам не рекомендується використовувати ШІ як єдине джерело інформації.

Важливо перевіряти та аналізувати отримані відомості з інших надійних джерел. Будь-яке застосування інструментів ШІ для виконання завдань повинно бути чітко зазначене і задокументоване.

Використання ШІ повинно відповідати принципам академічної доброчесності.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО)

РСО з навчальної дисципліни, семестровий контроль з якої передбачений у вигляді заліку, розробленого за типом РСО-1 і складається з:

Поточного контролю: опитування за темою заняття, модульна контрольна робота (МКР виконується за методикою ДКР).

Семестрового контролю: залік.

Поточний контроль проводиться впродовж семестру з метою забезпечення зворотного зв'язку між викладачем і здобувачами у процесі навчання та для перевірки рівня теоретичної та практичної підготовки здобувачів на кожному етапі вивчення навчальної дисципліни

Викладач оцінює роботу здобувача освіти на кожному семінарському занятті. Здобувач отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на семінарських (практичних) заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниженню рейтингу здобувача.

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу.

Умови допуску до семестрового контролю: рейтинг ≥ 36 б.

Не виконані умови допуску → Не допущено.

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг здобувача з навчальної дисципліни складається з балів, отриманих за:

- 1) роботу на семінарських (практичних) заняттях;
- 2) виконання модульної контрольної роботи (МКР виконується за методикою ДКР).

Поточний контроль проводиться впродовж семестру у процесі навчання для перевірки рівня теоретичної й практичної підготовки здобувачів на кожному етапі вивчення дисципліни «Соціальна філософія».

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Робота на семінарських заняттях (відповіді на теоретичні питання теми)	15	15	1	15
2	Опрацювання тем для самостійної роботи (визначити основні категорії)	70	5	14	70

	соціальної філософії, які розглядаються у кожній темі)				
3.	Виконання МКР	15	15	1	15
Всього					100

Критерії оцінювання відповідей здобувача з контрольних заходів

№ з/п	Критерії оцінювання	Робота на семінарських заняттях Ваговий бал	Опрацювання тем для самостійної роботи Ваговий бал	МКР Ваговий бал
1.	Відповідь правильна (не менше 90% потрібної інформації)	15	5	15
2.	Несуттєві помилки у відповіді (не менше 70% потрібної інформації)	14-12	4	14-12
3.	Є недоліки у відповіді та деякі помилки (не менше 60% потрібної інформації)	11-9	3	11-9
5.	Відповідь відсутня або не правильна	0	0	0

Виконання модульної контрольної роботи (МКР).

(максимальна кількість балів складає 15) 3 питання на вибір, питання для МКР охоплюють увесь зміст навчальної дисципліни. Загальна кількість балів 15.

15 балів – відповідь правильна (не менше 90% потрібної інформації) - повна, чітка, викладена в певній логічній послідовності відповідь на поставлені питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання, ознайомлення студента не лише з матеріалом лекцій, але й з підручником та додатковою літературою; студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу.

14-12 балів – несуттєві помилки у відповіді (не менше 70% потрібної інформації) - повна, чітка відповідь на поставлене питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання, ознайомлення студента не лише з матеріалом лекцій, але й з підручником та додатковою літературою.

11-9 балів – є недоліки у відповіді та деякі помилки (не менше 60% потрібної інформації) - не зовсім повна або не достатньо чітка відповідь на поставлені питання, що свідчить про правильне розуміння суті питання, ознайомлення студента з матеріалом лекцій та підручника; незначні неточності у відповіді.

0 балів – відповідь відсутня або не правильна (менше 60% потрібної інформації).

Результати контрольних заходів доступні до ознайомлення авторизованим користувачам в їх особистих кабінетах автоматизованої інформаційної системи «Електронний кампус».

Семестровий контроль: ЗАЛІК

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу.

Здобувач отримує позитивну залікову оцінку за результатами роботи в семестрі, якщо має підсумковий рейтинг за семестр не менше 60 балів та виконав умови допуску до семестрового контролю.

Умови допуску до заліку: рейтинг ≥ 36 б.

Не виконані умови допуску → Не допущено.

< 60 балів → залікова к/р

≥ 60 балів = оцінка (відмінно, дуже добре, добре, задовільно, достатньо, незадовільно).

Оцінка може бути підвищена за бажанням за рахунок виконання залікової к/р.

Принцип визначення підсумкової оцінки. Рейтингова оцінка доводиться до здобувачів на заліку. Здобувачі, які виконали всі умови допуску до заліку і мають рейтингову оцінку 60 та більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи (письмова). Якщо оцінка, отримана за залікову контрольну роботу менша ніж за рейтингом, попередній рейтинг здобувача скасовується і він отримує оцінку з урахуванням результатів залікової контрольної роботи.

Залікова контрольна робота складається з 4 питань. Ваговий бал 1 питання 25 балів.

25 балів – повна, чітка, викладена в певній логічній послідовності відповідь на поставлене питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання, ознайомлення студента не лише з матеріалом лекцій, але й з підручником та додатковою літературою; висловлення студентом власної позиції щодо дискусійних проблем, якщо такі порушуються у питанні; студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу.

24-19 балів – не зовсім повна або не достатньо чітка відповідь на всі поставлені питання, що свідчить про правильне розуміння суті питання, ознайомлення студента з матеріалом лекцій та підручника; незначні неточності у відповідях.

18-15 балів – поверхове ознайомлення здобувача з навчальним матеріалом або значні похибки у відповідях.

0 балів – незасвоєння тем.

Максимальна сума балів складає **100**.

Сума балів переводиться у систему оцінювання згідно з таблицею.

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Орієнтовний перелік питань до заліку

1. Суспільство як об'єкт філософського пізнання.
2. Специфіка соціального пізнання.
3. Предмет соціальної філософії.
4. Основні соціально-філософські категорії.
5. Співвідношення особистісного та суспільного начала в людському бутті.
6. Культура як спосіб існування людини у світі. Взаємовідносини людини та світу в соціально-історичному вимірі.
7. Особливості сучасної соціальної філософії.

8. Соціально-філософські вчення стародавньої Індії.
9. Соціально-філософські ідеї у стародавньому Китаї.
10. Загальна соціально-історична характеристика доби Античності.
11. Морально-етична проблематика у філософії Сократа.
12. Філософські ідеї Платона. Модель ідеальної держави запропонована Платоном.
13. Суспільно-політичні погляди у філософії Арістотеля.
14. Загальна характеристика доби Середньовіччя.
15. Теологічні обґрунтування космосу, людини і суспільства у Середньовіччі.
16. Соціально-філософські ідеї Аврелія Августина, Томи Аквінського.
17. Антропоцентризм та гуманізм доби Відродження.
18. Соціально-філософські вчення мислителів Відродження.
19. Загальна соціально-історична характеристика епохи Нового часу.
20. Соціальна утопія Ф. Бекона.
21. Ідея природного права та суспільного договору у філософії Б. Спінози.
22. Соціально-філософське вчення Т. Гоббса.
23. Соціально-філософські та соціально-політичні погляди Дж. Локка
24. Соціально-філософські ідеї Ж-Ж. Руссо.
25. Соціально-філософські погляди французьких матеріалістів XVIII століття (К. Гельвецій, П. Гольбах, Ж. Даламбер, Д. Дідро).
26. Загальна характеристика німецької класичної філософії.
27. Соціально-філософські ідеї у творчості І. Канта.
28. Соціально-філософські ідеї Й. Фіхте та Ф. Шеллінга.
29. Соціально-філософське вчення В.Г.Ф. Гегеля
30. Антропологічний принцип у соціально-філософському вченні Л. Фойєрбаха та соціально-філософські доктрини марксизму.
31. Проблема визначення сутності людини в історії філософської думки.
32. Проблема людини у давній Індії та Китаю.
33. Антропологічний поворот у філософії давньої Греції.
34. Божественна природа людини у філософії Середньовіччя.
35. Антропоцентризм та світський гуманізм доби Відродження.
36. Людина доби Нового часу та Просвітництва.
37. Вчення про людину у німецькій класичній філософії.
38. Філософські антропологічні вчення у XX-XXI столітті.
39. Біологічна, соціальна та духовна природа людини.
40. Духовне виробництво. Духовна діяльність. Духовні відносини.
41. Основні форми суспільної свідомості.
42. Форми духовно-практичного освоєння соціальної дійсності.
43. Духовний досвід людства. Цінності у сучасному суспільстві.
44. Культура у вимірі соціальності.
45. Природні умови існування суспільства.
46. Функціонування системи природа – людина – суспільство.
47. Природа і культура: характер взаємодії.
48. Регулятивні механізми функціонування і розвитку соціуму.
49. Держава і політична системи суспільства.
50. Суспільне виробництво в житті людей.
51. Продуктивні сили і виробничі відносини.
52. Специфіка способу виробництва в інформаційному суспільстві.
53. Техніка та її роль у розвитку суспільства.
54. Принцип історизму в соціальному пізнанні.
55. Еволюція філософських уявлень про єдність світової історії.
56. Проблема сенсу історії.
57. Різноманіття культур, цивілізацій і форм соціального досвіду в сучасному світі.

58. Соціальне прогнозування і майбутнє цивілізації.
59. Сенс історії та основні підходи до його інтерпретації.
60. Ідея прогресу в філософії історії. Сучасна цивілізація перед вибором перспектив розвитку людства.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри філософії, д. філос. н., професором Новіковим Борисом Володимировичем та доцентом кафедри філософії, к. філос. н., доцентом Руденко Тамарою Петрівною

Ухвалено кафедрою філософії (протокол № 4 від 14 жовтня 2025 р.).

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 1 від 14 жовтня 2025 р.).